

TRIGLAV

Uredništvo in upravništvo tednika „Triglav“ Kranj. — Telefon uredništva št. 8. — Naročnina 40 Din za celo leto, 20 Din polletno in 10 Din četrtletno. Za inozemstvo 50 Din. Račun podružnice poštne hranilnice v Ljubljani, št. 16.383.

Leto I.

Kranj, dne 5. avgusta 1933.

Štev. 6.

Vprašanje kartelov!

Danes, v času denarne krize, vsled katere je do skrajnosti padla nakupna moč ljudstva, so postale posebno aktualne cene industrijskih izdelkov. V javnosti se čujejo ostre pritožbe in zabavljenje nad trgovci in obrtniki, kakor da bi bile cene industrijskih izdelkov odvisne samo od njih. Le malo je konsumentov, ki bi razumeli, da visoke cene ne odvisijo samo od trgovca oziroma njegove režije, ampak da so odvisne tudi še od drugih činiteljev, ki cene diktirajo. Med te spadajo v prvi vrsti karteli.

Naša industrija je danes po večini kartelirana in to v prvi vrsti za namenom, da z medsebojnim dogovorom diktirajo za sedanje čase pretirano visoke cene svojim izdelkom. Cene industrijskih izdelkov so danes v primeru s predvojnimi disparitetne, torej višje, medtem ko so na drugi strani kmetijski pridelki že davno dosegli predvojno pariteto. V tem neenakem razmerju tiči torej glavni izvor današnje krize. Cene kmetijskih pridelkov pa so sramotno nizke, ker kmetje ne morejo biti in niso kartelirani.

Karteli so dvojni. Taki, ki stremijo za tem, da se ne proizvajajo več, kakor je potrebno in taki, ki z zmanjšano produkcijo diktirajo visoke, monopolne cene svojim proizvodom. Prvi karteli bi bili za sedanje čase brezdvomno koristni, medtem ko so drugi gospodarsko zlo, ker s fiksiranjem cen izključujejo prosto konkurenco. Taki karteli, katerih imamo pri nas največ, so našemu gospodarstvu škodljivi. Oni ščitijo industrijo v korist posameznim — in to po večini v korist tujcem — in skrbe, da si ti z izkoriščanjem že itak obubožanega ljudstva polnijo svoje žepe, izsesavajo kri našemu gospodarskemu življu ter jo odvajajo po raznih skritih kanalih v tujino.

Glavni vzrok, da kartelirana industrija lahko diktira neprimerno visoke cene leži v tem, ker so zaščitne carine nekaterih izdelkov previsoke in je vsled njih onemogočen uvoz tujih, mnogo cenejših izdelkov. Zato opažamo, da se pri nas kartelirana industrija v kljub težkim razmeram dobro razvija. Na drugi strani pa propada trgovina in obrt. Na račun in na ruševinah srednjega in slabšega sloja se vedno bolj krepi kartelirana industrija — naš kapitalizem. Da se temu odpomore in doseže nizke cene industrijskih izdelkov, je v prvi vrsti potrebna temeljita revizija zaščitnih carin.

Pri nas imamo raznovrstne kartele. Najbolj značilen je vsekakor kartel cementa. Vagon cementa je stal v Beogradu Din 4.500.— Danes, ko je sklenjen kartel, je cena poskočila na Din 6.200.—, torej za celih 33%, dasi se ni zvišala cena gorivu, niti povečale delavske mezde, od katerih je cena cementa največ odvisna. Na obali v Solunu se prodaja naš cement po Din 2.700.— za vagon, dočim velja isti cement v Skoplju Din 6.300.— V Sarajevu je stal vagon cementa leta 1931 Din 4.400.—, sedaj stane Din 5.400.—, kljub temu, da se je transport pocenil. Leta 1931 je stal vagon cementa v Solinu Din 2.680.—, sedaj, ko je kartel stane Din 3.855.—, to je 44% več. Isti cement, natovorjen na brod in pripravljen za izvoz v inozemstvo, stane v Solinu le Din 1.700.—2.000.—. Z drugimi besedami: lasten proizvod bi v tujini kupili za 100% ceneje kot doma.

Vse tvornice cementa so v rokah inozemskega kapitala in gre večji del produkcije v inozemstvo. Ker je znašala produkcija cementa v letu 1932 2 milijona ton, je moral kartel zaslužiti 400 milijonov dinarjev.

Sklenjen je bil tudi evropski kartel železa, v katerem so tudi naše tovarne. Po tem dogovoru dobavljajo naše tovarne za domačo potrebo 66,25%, ostanek odpade na inozemsko železno industrijo. Poraba železa je vsled padanja nakupne moči našega ljudstva vsak dan manjša in zato naše tovarne, vsled sklenitve gornjega sporazuma, vedno bolj omejujejo obratovanje, medtem ko inozemska železna industrija še vedno dobavlja svojo določeno kvoto. Vprašanje nastane, zakaj so naše tovarne sploh v kartelu, ako svoje produkcije ne morejo prodati, a jo na drugi

Politični pregled.

Seje narodne skupščine so odgodene na nedoločen čas. Senat je sprejel vse zakonske predloge in mednarodne konvencije kot pred njim narodna skupščina. Zakonskega predloga senatorja Ivana Hribarja in tovarišev proti oderuški trgovini z vložnimi knjžicami tozadevni odbor ni predložil senatu češ, da daje naš kazenski zakonik v § 357 dovolj možnosti, da se kaznuje s strogim zaporom najmanj enega meseca, v denarju in z izgubo častnih pravic vsakdo, kdor se peča s tako trgovino. Kdor torej pogodi za se ali za drugega prekomerno imovinsko korist, izkorišča težko imovinsko stanje drugega pogodnika, njegovo nezadostno pojmovanje, lahkomišelnost ali zmoto o pomenu sklenjene pogodbe. Namesto zakona je senat sprejel resolucijo, v kateri se med drugim oškodovanci opozarjajo na določbe kazenskega zakona in pozivljajo, da svoje slučaje naznanijo državnemu pravdniku.

Za predstoječe občinske volitve v Moravski in Vardarski banovini so mogli t. zv. opozicijonci spraviti skupaj jedva 5 do 6% kandidatnih list, vse druge liste je vložila JNS. Lep dokaz za to, da je stranka v tako kratkem času zavzela med narodom čvrsto pozicijo. Bivši radikali in demokrati so kar izginili.

V Nemčiji še nadalje vre. Še ni dolgo tega, ko je Hitler proglasil, da je revolucija končana in da

pričenja nova doba za preroditev Nemčije po Hitlerjevem evangeliju. Vsi nasprotniki režima so bili odstranjeni. Hitler je triumfiral. Oči celega sveta so bile uprte v njega, kako bo izvel nemški narod iz težke moralne in gospodarske krize. Zato je zadela kakor bomba vest, da je policiji in nar. soc. napadalnim oddelkom uspelo izslediti močno komunistično propagando. Na mnogih krajih so prijeli komunistične kurirje, zaplenili orožje in razstreljiva. V Dresdenu so zaprli dva komunista, ki sta imela v čevljih skrita zaupna pisma in tajna naročila. Gotovo znamenje, da pod ruševino tli. Nič čudnega. Šest milijonov brezposelnih in lačnih zahteva dela in kruha. Hitler pa ne more dati ne enega, ne drugega.

Italija in Madžarska sta sklenili takozvani posvetovalni pakt, to je pogodbo, v kateri se obe državi zavezujejo, da se bosta v vseh mednarodnih zadevah, zlasti onih, ki se tičejo nju samih, poprej sporazumeli glede skupnega postopanja. Nobenega dvoma ni, da bodo v Budimpešti tako plesali, kot bodo pisali v Rimu. Kakšno razpoloženje še vedno obstoji pri naši severni sosedbi nam priča s pomočjo oblasti iz Madžarske poslana bomba, ki je dne 30. pr. m. eksplodirala v Koprivnici in zahtevala več človeških žrtev. Ako bi Male antante še ne bilo, bi se morala ustvariti.

Velika ljubavna tragedija na Hrušici pri Jesenicah.

V petek, 28. julija zvečer je na Hrušici 23 letni Franci Črnologar ustrelil svojega dekleta, 22 letno Angelco Kobentarjevo, v nedeljo zvečer pa še samega sebe.

Jesenice, predvsem pa sosednja Hrušica, so pod utisom velike tragedije, ki se je začela prošli petek in zaključila v torek, ko je nesrečno srce mladega Francija sprejela vase hladna gorenska zemlja.

Med obema žrtvama žaloigre, 23 letnim železničarjevim sinom in 22 letno Angelco iz Kobentarjeve, po domače Rogarjeve kmetijske hiše, se je že pred leti razvil najgloblje prijateljstvo, ki je zlasti za Francija pomenilo vse na svetu. Toda življenje hodi svoja pota. Franci je moral za dve leti k mornarici, od kjer se je šele nedavno povrnil. Zdaj je bil tudi brez dela. Ves čas sta si dopisivala, vendar se je pa Angelca, ki je bila izredno simpatična in vedno vesela, menda v nagnjenju do njega zadnji čas nekoliko ohladila. To so v bistvu vsakdanje, dandanes malo važne stvari, toda resni in tenkočutni fant ni znal mimo njih. Zadnje dni pred nesrečnim dejanjem je bil izredno zamišljen in potr. Tudi jedel ni ničesar in nikjer ni našel obstanka.

Usodni petek je bil proti večeru na dekletovem domu. Ob pol osmih sta skupno odšla proti Jesenicam. Angelca, ki je morala k pevski vaji na Jesenice, si gotovo ni mislila, da bo že čez pol ure prinesena v zadnjih vzdihih v rodni dom. Kakšen je bil njun pogovor do vrha znanega klanca Kopavnika, ostane skrivnost. Znano je samo to, da jo je Franci v Kopavniku napadel in začel daviti. Toda tisti čas sta prišla z Jesenic tov. uslužbenec g. Fležar in frizerka

strani prodajajo pri nas tudi inozemske tovarne. Zakaj so v kartelu, če trpe škodo s konsumentom vred?

Zadnji čas so ustanovile svoj kartel celo tovarne čevljev. Vanj so vstopile tudi naše tovarne. Zaenkrat se je ta kartel omejil še na enotne plačilne pogoje. Kaj pa bo prinesla bodočnost, je vprašanje. — 6. junija t. l. se je stvoril kartel kuvert in papirja, v katerem so vstopile vse naše tovarne. Čim je bil sklenjen ta kartel, so cene poskočile za 40—50%, kar je za sedanje čase vsekakor pretirano.

Karteli so — v sedanji obliki in v sedanjih razmerah — gospodarsko zlo, ki ga bo treba brez oklevanja odpraviti in proti kateremu moramo nastopiti z

gdč. Janova, ki sta prestrašeno Angelco zaščitila. Črnologar je odhitel domov, vzel površnik in se vrnil. Angelco je našel v omenjeni družbi na začetku vasi, jo povprašal, če jo kaj boli, jo celo pogladil po glavi, nakar ji je hipoma pritisknil na levo senco revolver in ga sprožil. To je storil tako nepričakovano, da ni bilo mogoče preprečiti. Nato je hotel ustreliti še samega sebe, pa orožje ni delovalo, nakar je izginil.

Krogla je zadela smrtno. Angelca se je onesvestila, prihitali so ljudje, jo ponesli domov in položili na posteljo — mrtvo. Strašna, za prebivalce na Hrušici naravnost nepojmljiva novica, je vso vas zaprepastila. Raznesla se je tudi po Jesenicah in že ta večer so mladenko mnogi prišli kropiti. V soboto popoldan so jo zaradi obdukcije prenesli v jeseniško mrtvašnico. Njen pogreb je bil odrejen v nepripravni uri (tričetrt na dvanajst), da marsikdo ni vedel zanj. Vendar so vzlic temu in vzlic strahotnemu naliču mnogi prihitali na pokopališče, da se poslove od nesrečne žrtve.

Njeni zadnji poti je izza pokopališča prisostvoval tudi Franci, ki je gotovo mnogo pretrpel. Ves čas ga niso našli. Nekaterim, ki so slučajno naleteli nanj, je izjavil, naj ga nikar ne iščejo drugje kakor na njenem grobu. Zgodilo se je drugače. Zvečer so ga izsledili v nedograjeni Črnologarjevi hiši na Hrušici. Na poziv orožnikov je nekaj po deseti uri zvečer odgovoril s strelom v glavo. Pri njem so našli oprosilno in poslovilne pozdrave, kratko napisano na mizarškem steklenem papirju. Strelo je, kakor Angelca, hitro podlegel. Razburjene vaščane je prevzela nova žalost. Saj se kaj podobnega na Hrušici še ni zgodilo. Kakor

vso odločnostjo. Baš v zadnjem času je izšel na Češkem zakon o kartelih, ki stopi v veljavo s 1. septembrom t. l. Po tem zakonu bo državi dana pravica, da kontrolira politiko kartelnih cen in onemogoči monopolno izkoriščanje ljudstva.

Odločna zahteva naših gospodarskih edinic, kakor konsumentov je, da se tudi pri nas čimprej izda zakon o kartelih. Nikakor ne gre, da se na račun že itak obubožanega ljudstva vedno bolj okoriščajo posamezniki. Pravilno bi bilo, da se zaščitna carina pri nekaterih industrijskih izdelkih, posebno onih, ki so pod kartelom, zniža, ker le to bo prisililo kartele k znižanju cen.

Z. K.

prej Kobentarjev dom, tako so zdaj Črnologarjevega napolnjevali številni sočuvstvojoči. V ponedeljek so zlasti z Jesenic hodili kar v procesijah na Hrušico. V torek, 1. avgusta se je s Hrušice razvil impozanten pogreb z neštetimi vencji, pevci in kovinarsko godbo. Vsa javnost je dokazala največje sočuvstvovanje z nesrečnim parom, pred vsem pa s hudo udarjenima družinama. Mnogi so tudi izražali nezadovoljstvo, ker nista pokopana skupaj, saj leže tudi drugi samomo-

rilci v blagoslovljeni zemlji.

Tudi med Francijevim pogrebom se je razlil dež. Oba sta zasuta z rožami. Franci in Angelca sta pomirjena, velika bolečina je ostala domačim. Težko so dali svoja otroka, kruto je bilo od njiju slovo. Naj premagujejo bolesi s tisto močjo odpora, ki jo trdo življenje neštetokrat zahteva in ki je nesrečni Franci na usodni petek ni imel v polni meri.

delavcev. Pri nastavitvi bo posredovala borza dela v Mariboru.

Potujoča kmetijska razstava. Te dni se je vrnil v Beograd vlak, v katerem je bila nameščena kmetijska razstava. V dravski banovini je bila ta potujoča razstava v 26 srezih in jo je obiskalo 116.000 oseb.

Znatna podpora. V Sarajevu bodo razdelili med brezposelne delavce 50 tisoč dinarjev.

V Mariboru se je ustanovila nova zavarovalnica pod imenom „Drava“ gospodarska zavarovalna zadruga, ki se bavi z ljudskim zavarovanjem, z zavarovanjem dote in gospodarske osamosvojitve in koles proti tatvini. Zadruga ima od ministrstva odobrene pravilnike. — Glej „Male oglase“.

„Ženski svet“. Prejeli smo 7. in 8. štev. revije „Ženski svet“. V literarnem delu so zastopani: A. Vode: Bev — Muke gospe Vere; Franc Horvat: Vlak; Bogomir Magajna: Elza; Gela Jontezova: Za koga dela; V. Klemenčič: Poročna noč; Marija Boršnikova: Srbske književnice; M. B.: Iz zbirke „Med zidovi“; Ada Žgur: Kriza današnje visokošolke; Dora Grudnova: Pod kostanji; Dr. B. Škerlj: Kakšen je tvoj rod?; Lea Faturjeva: Mislite tudi na te! Dalje prinaša več razprav iz književnosti in umetnosti. Reviji, ki je lepo ilustrirana, so priložene priloge: Naš dom — Modna priloga — Krojna pola — Ročna dela.

„Ženski svet“ izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina znaša Din 64.— Priporočamo vsem Gorenjkam, da se naroče nanj.

Prost. gas. društvo v Ljubnem proslavi v nedeljo 13. avg. 30-letnico svojega obstoja. Po sprejemu gostov bodo ob 3. uri pop. pozdravi, mimohod in nato narodna veselica z raznovrstno zabavo. Sodeluje godba iz Šenčurja.

Prost. gas. društvo v Lescah priredi na praznik dne 15. avg. pri „Pretnarju“ v Lescah veliko vrtno veselico z velezabavnim spredom. Za dobro postrežbo je preskrbljeno.

Smučarski klub Begunje priredi v nedeljo dne 13. avg. pri koči „Draga“ veliko planinsko veselico z godbo, plesom, peljem itd. Začetek ob 15. uri. Zvečer kresovi in umeten ogenj. Vstopnine ni.

Jadrarno letalo — delo samouka.

Dasiravno je pri nas civilna avijatika pravzaprav šele v povojih, je vendarle treba pripomniti, da vlada zlasti med mladino veliko zanimanje zanjo. Dokaz za to nam je ravno kar v neposredni bližini Kranja izdelano brezmotorno letalo, katerega je napravil komaj 20 letni mizarski in čolnarski pomočnik Franc Pretnar iz Čirčič.

Leta 1927. je šel s stariši iz Bleda, kjer je rojen, v Maribor. Tam ga je oče izučil mizarske, še poprej pa čolnarske obrti. Za časa svojega bivanja v Mariboru se je tudi navdušil za avijatiko. Leta 1928. je prav lepo izdelal par modelov propelerjev in padobran. Pozneje je napravil tudi par modelov brezmotornega letala, izmed katerih se mu je eden, po dolgem in vztrajnem delu, prav posebno posrečil.

Ko so se preselili iz Maribora v Čirčiče pri Kranju, se je resno oprijel dela in pričel graditi brezmotorno letalo. Zvečer, ko je prišel truden od 10 urnega in naporenega mizarskega dela domov, je v svojem navdušenju in veselju do avijatike pozno v noč prebil v svoji sobi, kjer je delal in sestavljal posamezna manjša dela. In ko je bilo treba letalo sestaviti, je bila soba premajhna. Izselil se je iz nje v sosedovo klet, kjer je našel toliko prostora, da je letalo lahko sestavil.

Letalo je tipa Zögling in ga je komisija Oblastnega odbora Aerokluba v Ljubljani, pooblaščen od

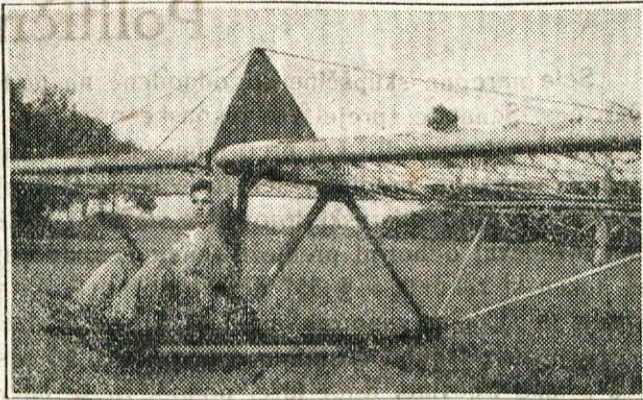


Foto Jug. Kranj.

G. Franc Pretnar s svojim letalom.

Komande vazduhoplovstva vojske, oddeljenje za civilno vazduhoplovstvo, dne 19. VII. 1933. brez nadaljnega in s pohvalo odobrila. Letalo je res lepo izdelano, pri čemer pa moramo poudarjati, da je g. Pretnar izdelal popolnoma vse sam, od najmanjšega vijaka, pa do propelerja in krmila s čisto primitivnim orodjem. Z gradnjo je pričel julija meseca leta 1931. Letalo ima 10 m razpetine in bo v jeseni razstavljeno na obrtniški razstavi.

G. Pretnarju kar najprisrčneje čestitamo k njegovemu krasnemu in občudovanja vrednemu delu in mu na tem polju želimo še prav veliko uspeha.

Tedenske novice.

Uprava prosi vse naročnike, da poravnajo naročnino saj za četrt leta. Kdor ne misli poslati naš naročnik, naj nam to številko zanesljivo vrne, ker ga bomo sicer uvrstili med naročnike in mu list še nadalje pošiljali. Če je kdo položnico zgubil, naj piše upravi, da mu pošlje novo.

Verske svečanosti v Ljubljani. Prošlo nedeljo so se vršile na ljubljanskem Stadionu verske svečanosti v počaščenje 1900 letnice Kristove smrti, ki so bile obenem združene s proslavo 60-letnice mašništva g. nadškofa dr. Antona B. Jegliča. Pri biserni maši, ki jo je bral jubilar, je bilo navzočih nad 25 tisoč ljudi. Kraljevsko vlado so na svečanosti zastopali gg. ministri: dr. Stjepan Skrjul, Pavle Matica, dr. Albert Kramer in Ivan Pucelj. Popoldanski program na Stadionu je radi naliva odpadel.

Tragična smrt. Prošlo soboto se je smrtno ponesrečil g. Štefan Zemljič, hotelir in trgovec z ži-

vino v Beltincih. Z motornim kolesom se je odpeljal po opravkih na Goričko. Kak poldrugi kilometer od doma pa je v trenutni slabosti izgubil oblast nad vozilom in obležal na sredi ceste z razbito glavo. Pokopali so ga v ponedeljek ob številni udeležbi domačega prebivalstva. Naj bo vrlemu možu, pravemu Sokolu in narodnjaku, lahka domača gruda.

Avto ubil delavca. V ponedeljek zvečer se je pripetila v Ljubljani na Šmartinski cesti težka nesreča. Sofer Štefan Gruden je z avtom odbil na ovinku delavca Miko Stegenška, ki je hotel prekoračiti cesto. Stegenšek je pri padcu dobil tako hude poškodbe, da je čez uro umrl. Policija vodi natančno preiskavo, da dožene, kdo je kriv nesreče.

Aretiran tihotapec kokaina. V Ljubljani so aretirali tihotapca kokaina Borisa Srniča, ki je zadnje čase prodajal kot kokain sodo bikarbono.

Sprejem brezposelnih na delo. Mariborske tekstilne tovarne bodo na novo zaposlile večje število

je do graščine v Šent Petru. Na desni, tam za vrtom polnim pisanege cvetja, je na majhnem gričku zagledal grajsko kapelico, staro njegovo znanco. Postal je in se odkril. Spomnil se je otroških let, ko je z domačimi nosil tu sem črešnje na praznik sv. Petra in Pavla, da so jih prodajali onim, ki so prihajali ta dan h kapelici na proščenje. Vsako leto je bil tu. Tudi pozneje, kot odrasel fant, z vrstniki iz domače vasi. In pred petnajstimi leti je ob taki priliki prav tu spoznal svojo ženo. . . Vzljubila sta se in vzela. Sreča se je naselila z njo v njegovo prijazno domačijo tam sredi sv. Jošta. Niti žal beseda je ni kalila v petih letih njunega zakona. . . Zenitev . . . Kernc . . . lep fant . . . podobica za spomin, mu je znova zazvenelo v ušesih.

Krenil je dalje. Krepko je stopal, da je odmeval korak po trdi cesti in dušil neprijetno brnenje v glavi. Pred znamenjem je zavil na levo. Pot se polagoma vzpenja v hrib, pa zopet pada in se vije ob lepi jasi tik pod sv. Joštem, ob kateri žubori potoček. Od tu dalje pa se med samim drevjem vzpenja zopet navkreber.

Sam ni vedel, kdaj je došel do ovinka, odkoder zagledaš Javornik tik pred seboj. Pod košato črešnjo je obstal. Zagledal je svojo domačijo malo nižje pod vasjo. Iz daljave je presodil, da ni pogrešala gospodarja. Otožne misli so ga obdale ob pogledu nanjo, vso s cvetočim drevjem obdano. Objel bi jo in stisnil na srce, izmučeno od bolečin, ki je dolga leta zaman hrepenelo po nji. Pokleknil bi in poljubil to

zemljo, z njegovim znojem pognojeno. . . In da bi se zdaj umaknil ter jo prepustil drugim? . . .

V zvoniku na gori je odbilo dve. Zamolkel zvok bronca je predramil iz razglabljanja. Pomislil je, če bi šel naravnost domov. A je zavrgel to misel in sklenil, da počaka do mraka.

Med razori svoje njive je zavil v gozd. Vsako drevo je poznal. Pri starem hrastu se je ustavil in ga pobožal z dlanjo, kot starega znanca, ki ga dolgih deset let ni videl. In tako je hodil od drevesa do drevesa. Kamorkoli se je ozrl, je videl, da so skrbno gospodarili v njegovi odsotnosti. Veliko mladih smrek je bilo na novo vsajenih. In tam na parobku, kjer se je košatilo preje robitovje, je rasla detelja. Kdo je iztrebil in kdo izoral?, je pomislil. Zena? Pretrdo je to delo za žensko. Še možki mu je s težavo kos. Lep fant? ?

Vrnil se je v gozd in sedel pod košato bukev. Poskušal je, da bi ne mislil na pogovor domačinov. Zaman. . . „Kar malo se ozri in boš videla, koliko je teh paglavcev po vaseh. Še pri nas v hribih“, se je spomnil Andrejčkovih besed. Mar je to v zvezi z lepim fantom, ki je pustil podobico za spomin? — Nekaj bo na tem, je razglabljal dalje. Sama ni bila. Grunt priča o tem. Na vsak korak. . . In če je slutnja resnica? Kaj potem? — Ne, ne, saj ni mogoče. . . Kako neki bi jo potem zasnil Kernc. Tak fant, bogat in ki poštena dekleta mrjo za njim. Radi denarja, grunta?..

Utrnile so se mu misli. Zaspal je. . .

(Dalje prihodajti.)

Vrnitev.

(Nadaljevanje.)

Dolgo je slonel. Grebel je za jasno mislijo, ki so se kakor vihar podile po utrujenih možganih. Našel je ni. Naenkrat pa je krčevit plač stresel njegovo telo in debele solze so mu polzele med prsti. . . Odleglo mu je. Dvignil je glavo in se s solzami v očeh zazrl v izmučeni obraz Križanega nad seboj.

„Kakor Ti, kakor Ti“, se mu je izvilo iz prsi. „Vso trnjevo pot Kalvarije sem prehodil. Krvavi pot sem potil in umiral. Voljno sem nosil težki križ. Nisem omagal pod njim. In zdaj, ko ga niti čutil nisem več, so me pribili nanj. Tisti, ki sem živel z njimi. S svojimi lastnimi rokami. Radi onih, ki sem delal, trpel in živel zanje. — Prav kakor Ti, prav kakor Ti. . .“

Vstal je in se zagledal v sejmarje na kolodvoru, ki so čakali na vlak. Kam?, je pomislil. S temi tam doli neznano kam, kjer ga nihče ne pozna? Da se izogne njim, ki so pozabili nanj in ga izdali? Ali domov? Kaj bi tam? Pokopan in pozabljen je. . . Odela se je domačija v cvetje. Ne, da pozdravi gospodarja, ki se je vrnil. Da sprejme ženina! — „Nikdar“, je skoro zavpil. „Ne bo užival drugi, kar sem z lastnimi žulji gradil. Nikoli!“

Pokril je klobuk in se napotil proti domu. Ni hitel. Vihar se je polagoma polegel v njegovi duši. V glavi mu je odleglo, da je zopet lahko mislil. Prišel

9 iz Avstrije, 18 iz Čehoslovaške, 4 iz Francije, 8 iz Italije, 11 iz Nemčije in 2 iz Amerike.

Kis za vlaganje kumaric in sočivja dobite garantirano prisni v delikatesi „pri Paščavniku“.

V Struževem se vrši jutri popoldne ob 3. uri v znani restavraciji „Slavec“ žeganje s plesom.

Velika tombola Prost. gas. društva v Senčurju se vrši jutri ob 3. uri popoldne.

Gasil. društvo Jezersko priredi jutri gasilski dan, združen z izletom na Jezerski vrh ob 8. uri zjutraj, kjer bo prosta zabava s plesom. Ob 1/2 15. uri je povratek na Jezersko, kjer se vrši na vrtu hotela „Kazino“ velika planinska veselica, z raznovrstnim programom. Za udeležence iz Kranja je vožnja z avtobusom znižana.

Opozorilo vsem društvom na Gorenjskem. Prost. gas. in rešev. društvo v Kranju javlja, da se vrši običajna tombola v Kranju v nedeljo dne 10. septembra t. l.

Iz Trziča.

Razširjena Blejska cesta je dobila tudi novo razsvetljavo in je pogled v ulico sedaj v resnici mičen. Promet na tej cesti je od dneva do dneva večji, kajti avtomobilisti se med seboj počasi pomenijo o lepih cestah, ki jih potem kaj radi obiskujejo.

Vročinski val je zajel tudi naše mesto. Huda pripeka vzbuja meščanom željo po kopanju, hkrati pa tudi nejevoljo nad pomanjkanjem primerne kopalnice, ki ga je Tržič tako potreben, kakor žaba vode. Kdaj se bo našel junak, ki bo zagrabil za to delo?

Košnja na planinskih travnikih je v največjem teku in seno se spravi ob tej vročini kar v enem dnevu. — Dež otavi in drugim pridelkom prav zelo koristi.

Z Bleda.

Na Bledu mrgoli letoviščarjev. Nihče ni pričakoval tako velikega dotoka inozemskih gostov. — Seveda, to je d. uga publika kakor v preteklih letih. Hotelirska podjetja bodo težko prišla na svoj račun in zadostila svojim nemalim, vsestranskim obveznostim. Vendar eno je gotovo: naša Gorenjska uživa v svetu dober sloves in tuji gostje se pri nas izvrstno počutijo. Silno se jim dopade, ko se vozijo na izlete in jih pozdravljajo naši kmetje iz travnikov in njiv. Gostje ne morejo prehaliti prijaznosti ljudi in lepote naše Gorenjske.

Vzlic obilnemu obisku pa tarejo naše hotelirje hude skrbi. — Dajatve rastejo iz leta v leto. Dohodki pa so vzlic velikemu prometu vedno manjši. Tako se oddajajo sobe danes na Bledu za 10 in 15 Din na dan. V okolici Bleda pa še cenejše — ali pa se sploh ne morejo oddati. Tako bo marsikateri hišni posestnik ostal brez gostov. Zgradarino, katera se je letos zopet zelo povišala, pa bo moral plačati. Oblasti bi v takih primerih morale imate malo uvidenosti.

Iz Kamnika.

Zvočni kino. Tukajšnje prostovoljno gasilno in reševalno društvo je nabavilo za svoj kino zvočno aparaturo. Prva preizkušnja se je vršila v petek 28. julija in je imelo občinstvo priliko samo izbirati med različnimi zvočniki. Enako pri rednih predstavah v soboto, nedeljo in ponedeljek. Zvočni kino bo velik napredek za naše mesto in je važna pridobitev tudi v tujsko prometnem oziru.

Letošnja poletna sezija je prav živahna, zlasti je bilo v drugi polovici julija opažati večji dotok letoviščarjev. Poleg naravnih krasot okolice nudi mesto tujcem tudi v neposredni bližini dosti razvedrila in udobnosti v kopalnišču in na teniški igrišču. Upamo, da bodo sčasoma tudi največji nezadovoljnejši, ki kritizirajo zlasti vsako novo športno pridobitev, utihnili, ko vidijo živahno razgibanost popoldne v kopalnišču in proti večeru na teniških igriščih. V ponedeljek 31. julija se je odigral med letoviščarji in teniško sekcijo SK Kamnik prijateljski teniški turnir, ki je privabil na igrišče precej tujcev. Bilo je slišati dosti odobravanja nad lepo igro. Končni rezultat je bil 5 : 2 v prid domačinom.

Gradba ceste v Kamniško Bistrico. Do letošnjega poletja je bila cesta v Bistrico dograjena do polovice in že dograjeni del je vsled večjih nalivov znatno poškodovan. Sedaj se je pričelo s popraviljanjem ceste. Delo lepo napreduje. Pri gradbi uporabljajo dva velika parna valjarja, ki dobro služita svojemu namenu. Za večje strmine, kamor bi parnega valjarja ne bilo dovolj, spravi, je naročilo sedaj gradbeno društvo valjar na konjsko vprego. Cesta je sedaj od odcepa banovinske ceste pod korporacijsko žago v Stahovici pa do velikega klanca pod Kraljevim hribom, kjer se odcepi turistijska pot, v prav

dobrem stanju. Reguliran je odtok vode in zaščiten cestni profil plazovom, radi česar je napravljenih par betonskih škarp in zaščitnih zidov. Stara vozna pot bo zaenkrat popravljena tako, da bo v par dneh urejena za zasilni promet. Pač pa je projektirana lepša in zložnejša cesta od odcepa pod Kraljevim hribom po turistijski poti do Kopišč in od tam po vozni poti v Bistrico. Z gradnjo se prične še la mesec.

Iz Kamnegorice.

Kakor sem že omenil, je v Kamnegorici doma starodavna žebljarska obrt. Samo ob sebi pa je razumljivo, da je naš moderni čas tudi občutno prizadel naše žebljarje. V svojih stoletnih kovačnicah „vigencah“ izdelujejo dandanes le še žreblje za železnico in za planinske čevlje. Seveda, v zelo skrčenem obsegu. Največji reveži pa so stari delavci. Le pomislite, moj prijatelj Jaka, ki je pustil vse najboljše moči pri tem napornem delu, ima 16 Din pokojnine na mesec! Na vsak način bi se moralo tu nekaj ukreniti, saj se taka pokojnina ne more imenovati niti miloščina. Zvedel sem nadalje še dosti drugih takih perečih stvari.

Po moji sodbi bi se dalo marsikaj predugačiti in zboljšati, ko bi vladala edinost in sloga. Žalibože, da je naša slovanska nesloga tudi tu, med drugače vrlimi Kamnegoričani tako vgnuzdana.

Vkljub deževnemu vremenu v mesecih maju in juniju se je vreme v juliju naenkrat preokrenilo in bo letina še nekam, le sadja ne bo skoraj nič.

Želim Vam, znanci, boljših časov, a na nekaj ne pozabite: več sloge in zaupanja morate imeti med seboj! To bo že velik korak k boljši bodočnosti! Pa brez zamere! — Tone Stražar.

Iz Kovorja.

Nabor. V torek, dne 25. julija t. l. so potrdili 19 fantov iz naše občine, to je ca 80%.

Vodovod. Naša občina nujno rabi vodovod. Dasi se je že večkrat razpravljalo vprašanje vodovoda, je vendar še daleč do uresničenja teh razprav in načrtov.

Kopalnišče bo zgradila naša občina v Ročevnici, če se agrarna reforma za Kovor ugodno reši. Istotako bo zgradila občina vodovod na račun razščene veleposesniške zemlje. Vodo za kopalnišče bi črpali iz potoka Blajšnica in jo segrevali v bazenu. S tem bi Kovor v pogledu tujskega prometa zelo veliko pridobil, ker ga že sedaj tujci radi obiskujejo, pozneje bi pa bil naval letoviščarjev še večji.

Iz Selške doline.

Tujski promet. Prav živahno se je pričela akcija za ustanovitev tujsko-prometnega društva, ki naj v glavnem poskrbi za večji dotok tujcev-letoviščarjev v naše kraje. Z veseljem je pozdravili ta zamisel; kajti žalostno je, da našo lepo in liho dolino tako malo obiskujejo letoviščarji.

Za one, ki ne ljubijo hrupnih zabav po velikih letoviščih, je naša dolina ustvarjena kot nalašč. Človek se tu živčno odpočije, nasrka svežega zraka ter naužije naravnih krasot, ki so kakor nanizane skozi celo dolino. Z ozirom na vse to bo novo-ustanovljeno društvo vršilo prav hvaležno nalogo s tem, da bo tujcu pokazalo krasoto naše doline in ga privabilo v naše ljubke vasice na poletni oddih. Prepričani smo, da se bo vsak, ki bo zadihal enkrat naš sveži gorski zrak, vračal sleherni leto v našo sicer skrito, a zato nič manj lepo dolino.

Seveda bo pa naloga društva takoj ob početku, da poskrbi tujcem udobno bivanje. V tem oziru bi bilo nujno izvršiti popis in pregled vseh razpoložljivih sob in določitev števila postelj v istih. Enako bi bilo treba določiti enotnost cen, tako sobam, kakor tudi hrani. Pri določanju enotnih cen bi bilo paziti, da iste ne bodo previsoke. Imamo namreč žalostne izkušnje, da ravno previsoke cene odvrcajo letoviščarja, ki umevno, zlasti v tej dobi, gleda na vsak dinar. Vemo, da vodijo letoviščarji vsako leto točno evidenco izdatkov tekom letovanja v različnih krajih in se končno odločijo za vsakoletno letovanje v onem kraju, kjer so izdatki najmanjši, in jim kraj nudi vse udobnosti. To bi bilo treba imeti predvsem v vidiku pri določanju cen; kajti to je več kot polovica in tudi najboljša reklama.

Kar se tiče izletov, bo imel sleherni toliko izbire, da bo v zadregi, kam bi jo najpreje „mahnil“. Vsa pola so prav v dobrem stanju in odlično markirana. Tukaj društvo ne bo imelo posla. Treba pa bi bilo postaviti letno kopalnišče ob Sori, ki naj bi bilo nekako v sredi med Selcami in Češnjico, torej nekako 1/4 ure oddaljeno od obeh vasi. Ta malenkostna oddaljenost bi pač ne motila letoviščarja, ker bi imel

lep sprehod ob živahni Sori. Naprava kopalniške stavbe same bi sicer ne stala večjih denarjev, ker bo društvo pač moralo računati s tem, da dobi les zastoj. Nekaj več bi pač stala poglobitev Sore na dotičnem kraju in naprava varnostnega zidu ob strugi za slučaj povodnji. Vendar bi se pa z dobro voljo in naklonjenostjo domačinov in državnih oblasti premagale tudi te finančne težkoče.

To bi bile v glavnem prve naloge, ki jih bo moralo izvršiti novo-ustanovljeno društvo za tujski promet v naši dolini, da omenim še časopisno reklamo po dnevnikih ne samo naše banovine, ampak tudi vseh ostalih banovin, kakor tudi inozemstva. Ko bo društvo izvršilo te naloge, bo pač treba pristopiti k širšim načrtom, kakor n. pr., da se našo dolino zveže s cesto preko Sorice v Bohinj, da se napravi udobna avto-cesta iz Selc mimo vasi Nemilje v Podnart, da se izda obširnejša propagandna brošura o krasotah naše doline, izletnih točkah v njej ter o vsem drugem. Pa še nebroj drugega dela bo imelo društvo v neposredni bodočnosti. Zaenkrat je naša iskrena želja ta, da društvo čimprej začne delovati, kajti vsak dan je dragocen.

Iz Poljanske doline.

Tudi pri nas razsaja kriza. Nič manj, kot drugod. Udarjeni so kmetje, obrtniki in navadni delavci. Slednji so najbolj prizadeti. Preje so bili zaposleni pri sekanju in spravljanju lesa v dolino, pri čemur so vsaj toliko zaslužili, da so skromno preživljali sebe in družino. Danes tega ni. Njih oči so obrnjene v kmeta, da bi jim dal vsaj ob tem času malo zaslužka. Pa tudi tega ni. Večji kmetje opravljajo delo s stroji, manjši pa z lastnimi ljudmi. In če ti reveži že sedaj ne morejo dobiti dela, kaj bo šele po zimi. Občine tudi ne bodo mogle vedno deliti moke in koruze. En način odpomoči bi bil, da bi se tudi pri nas pričelo z javnimi deli. Regulirala naj bi se Sora, kar nam že dalj časa obljublja in ki pri vsaki povodnji odnaša plodno zemljo. Tudi naša ban. cesta skozi dolino potrebuje znižanje nekaterih klancev. Pri vseh teh delih bi bili lahko zaposleni brezposelni delavci.

Zadnje nedelje dež je povoljno vplival pri setvi ajde in repe, kakor tudi pri rasti otave, ki se je sedaj precej opomogla. Upamo, da košnja otave ne bo dosti zaostajala za ono sena. To nam bo prišlo prav, saj smo vsled nizkih cen prisiljeni, da redimo živino doma, dokler se cene kaj ne popravijo. Pričela se je tudi sezona poljskih tatov s krajo detelje s kozolcev. V kratkem pridejo na vrsto krompir, fižol in drugi pridelki. Miru ne bo do jeseni, ko bo vse pod streho. Vsa pazljivost čuvanja je brez uspeha. Kradejo pa tudi druge stvari. Verige in vrvi od vozov, celo mokro perilo iz škafov jim pride prav.

V Poljanah se je neka ženska pri kuhanju borovničevega žganja opekla. Priliko je porabil neki nepridiprav in odnesel iz shrambe vse žganje. Ne vemo, ali si bo „poštenjak“ s tem tešil glad ali pa si bo s to božjo kapljico lajšal krizo?

Zadnje dni se je v dolini vkljub krizi nabralo precej letoviščarjev. Ze danes je njih število večje kot prejšnja leta, in še prihajajo.

Posesnik Aleš Klobovs v Poljanah naznanja, da ne soglašja z onimi, ki so prepovedali steze in da se po stezah na njegovem zemljišču lahko še nadalje hodi.

Glede Žganjarjevega poslopja na Dobravi, ki so ga nameravali kupiti zastopniki Rdečega križa, priporočamo prodajalcu in kupcu, da se v ceni sporazumeta. Naj prodajalec upošteva stroške, ki jih bo imel kupec s popravo. Obenem pa naj upošteva kupec, da je ta kraj edini v dolini, ki bi služil namenu, za katerega se misli uporabiti poslopje. Le pogledite na lepe smerekove gozdove, na potok, ki se na tem mestu zlije v Soro. Tu bi se dalo na ravni najmodernejše kopalnišče ne le v dolini, ampak v celi Sloveniji.

Iz uredništva.

G. M. v P. Priobčimo danes teden. Pošljite še kaj.

G. Belan. Vaš članek priobčimo v prihodnji številki. Nas veseli, da ste posegli v debato.

G. Č. na J. Z veseljem pozdravljamo, da postanete naš stalni dopisnik. Vse ostalo v pismu.

Vsi ostali članki in dopisi pridejo v prihodnji števec na vrsto.

Cene medu so poskočile.

Te dni se prodaja v Vojvodini naš novi med po 11.— Din za 1 kg. Radi slabega vremena v poletju bo produkcija medu pri nas najmanj za 20% nižja od lanske. Zato je verjetno, da se bodo cene dvignile. Inozemski kupci še nimajo nobenega interesa za naš med.

SOCIALNA POLITIKA. O Delavskih zbornicah.

V zadnji številki smo objavili informativen članek o Pokojninskem zavodu za privatne nameščence v Ljubljani. Izpod peresa istega člankarja pričujemo naslednji sestavek.

Velika večina privatnih nameščencev ocenjuje zbornico kot delavsko ustanovo, ki da je namenjena le ročnemu delavcu in v kateri da nima privatni nameščenec ničesar iskati. To je popolnoma zgrešeno, čemur je iskati vzroka ne samo v nepoučenosti in pomanjkanju stanovske zavesti, temveč tudi v pogrešenem nazivu te socialno-politične ustanove in v njenem udejstvovanju.

Delavske zbornice so bile ustanovljene kot zastopnice interesov delavcev in nameščencev. V pravnem ustroju te ustanove niso podani nobeni temelji za favoriziranje enega stanu na račun drugega, delavska zbornica je dolžna zastopati interese obeh stanov v enaki meri. Njen študijski odsek ima nalogo proučevati delovne pogoje, politične, kulturne, socialne in gospodarske prilike delavstva in nameščentstva. Važna naloga Delavske zbornice leži v posredovanju v mezdni sporih, ter v zaščiti v pravnih sporih s pokom in subvencioniranjem. Vloga Delavske zbornice je podana v tem, da tvori vez v politični in strokovni organizacijski cepljenosti delavstva in nameščentstva, zlasti pri akcijah, ki potrebujejo enotnega nastopa. Podpiranje svobodnega strokovnega pokreta, kulture delavsko nameščenske, neposredno podpiranje brezposelnih nameščencev in delavcev — vse to spada tudi v okvir dolžnosti Delavskih zbornic.

Zakonodajalec je s temi dolžnostmi namenil Delavsko zbornico privatnim nameščencem, kakor ročnim delavcem. Zato je storil pogreško, ko je določil tej ustanovi sedanji naziv. Praviloma bi se morala ta institucija nazivati: „Delavska in nameščenska zbornica“.

Ali morejo biti svobodne nameščenske organizacije zadovoljne s sedanjo upravo ljubljanske Delavske zbornice in njenim delovanjem? Funkcijska doba je potekla sedanji upravi že marca 1929, vendar še danes ni razrešena svoje funkcije, čeprav že teče 7. leto od njene izvolitve. Povsem razumljivo je, da ta uprava z daleka več ne odgovarja dejanskim razmeram in posesinemu stanju strokovnih organizacij delavstva in nameščentstva. V sedanji upravi igrajo prvo in odločilno vjolino marksisti. Njihov upliv med delavstvom je padel od takrat do danes na minimum, da ne govorimo o njihovi žalostni vlogi v nameščenskih vrstah, kjer so njihove pozicije skopnele kot lanski sneg. Položaj se je povsod preokrenil v korist nacionalnega strokovnega pokreta. Zato zlasti privatni nameščenci odrekajo sedanji upravi vsako upravičenost obstoja in odločno zahtevajo takojšnjo izvedbo volitev nove uprave.

Zlasti mi nameščenci ne moremo biti zadovoljni z delovanjem sedanje uprave. Predvsem naj ponovimo, da so bili interesi nameščentstva vedno zapostavljeni. Uprava kakor urad te ustanove nastopata tako, da vzbujajo vtis, da nameščenci sploh niso ravnopravni člani Delavske zbornice in da je njihova priključitev utemeljena samo zato, da plačujejo svoje prispevke. Vse prošnje privat-

nih nameščencev na Delavsko zbornico, da bi jih podprla v njihovem brezdrlju, ali da bi jih podprla v pravih, katere postajajo številne, zlasti od uveljavljenja novega obrtnega zakona, so bob ob steno Delavske zbornice. S tem Delavska zbornica zanemarljivo najvažnejšo akcijo v korist nameščenskih interesov, ker onemogoča s tem usvaritev judikature naših sodišč, ki bi prinesla jasnost v številna sporna vprašanja glede temeljnih pravic nameščencev po novem obrtnem zakonu. Kje je podpiranje nameščenskih organizacij? Sto in stotisočev denarja je bilo izdanih za podporo raznih organizacij, katerih nameščenske niso bile deležne. Zveza društev privatnih nameščencev, ki ima v svojih društvi vključeno absolutno večino organiziranega nameščentstva v Sloveniji, tudi ni bila deležna teh podpor.

Poslovanje uradnikov te ustanove vzbuja vtis, da človek ne ve, ali so uradniki Delavske zbornice ali marksističnih organizacij, ali pa da je morda oboje eno in isto.

Kakšen duh in mentalitet vlada v vladajoči večini sedanje uprave, nam razsvetljuje tale slučaj: Ob priliki nedavnega ljubljanskega vsesokolskega zleta so ti gospodje hoteli odkloniti izobeženje državne zastave na uradnem posloju Delavske zbornice, kar so opustili s težkim srcem in z mučnimi predhodnimi ugovori in polemikami, na seji upravnega odbora. To si zapomnite nameščenci — Sokoli!

Privatni nameščenci so upravičeni, da izrekajo zaupanje ali nezaupanje upravi Delavske zbornice. Zakon, kakor pravila Delavske zbornice jim dajejo enake pravice kakor delavcem. Tudi svota nameščenskih prispevkov za Delavsko zbornico jasno kaže, da je ta enakopravnost upravičena. Ako predpostavljamo, da je v Sloveniji 10 tisoč nameščencev in trgovskih sotrudnikov, in da je od teh nad $\frac{2}{3}$ bolniško zavarovanih v 12. mezdnem razredu, pridemo do zaključka, da prispevajo nameščenci za Delavsko zbornico v Ljubljani okrog 60.000 — Din ali 720.000 Din letno. Torej $\frac{1}{3}$ od celotnega predpisa odpade na nameščentstvo, $\frac{2}{3}$ pa na ročno delavstvo, čeprav

je delavstva najmanj 6 krat več kakor nameščencev. Ko smo ugotovili te številke, potem šele lahko zaslutimo, kakšno škodo imajo privatni nameščenci, kateri ne prejemajo v raznih koristih nazaj niti obresti od tega vplačanega kapitala. Privatno nameščentstvo, z lastno zbornico in z lastno upravo tega denarja, bi moglo nuditi vso drugačno oporo svojim tovarišem.

Vse polno je vprašanj, ki se tičejo le privatnega nameščentstva. Reševati jih morejo le oni, ki so s temi vprašanji življensko povezani. Kakor ne more nameščenec odločevati o izključno delavskih problemih, ravno tako more odrekat delavskim zastopnikom sposobnost reševanja čisto nameščenskih vprašanj. Zato privatni nameščenci upravičeno zahtevajo rešitev svojih vprašanj po lastnih ljudeh. Zato zahtevamo lastne nameščenske zbornice, kakor jih poznajo že druge države.

V kolikor pa ta maksimalna zahteva ne bi mogla biti takoj izvedljiva pa zahtevamo, da naj se sedanje Delavske zbornice preuredijo tako, da se ustvari v njenem okvirju poseben nameščenski odsek. Ta odsek bi odločal popolnoma neodvisno in samostojno o vseh vprašanjih, ki se tičejo le nameščencev, o vprašanjih, ki zahtevajo skupnega nastopa obeh stanov, pa naj bi soodločeval z delavskim odsekom v skupnem forumu. Ta odsek bi moral imeti za svoje delo samoupravo iz zastopnikov nameščenskega stanu, svoj uradniški aparat in svobodno razpolaganje s prispevki, ki jih plačujejo nameščenci.

Letošnjo jesen bodo raspisane volitve delegatov za Delavsko zbornico. Vsak privatni nameščenec, ki je bolniško zavarovan pri OUZD, TBPD, Merkurju ali drugod, ima glasovalno pravico. Nameščenska delegacija mora reprezentirati označene nacionalne in strokovne zahteve nameščenskega stanu. Te volitve morajo biti odločna obsodba sedanje uprave, obenem pa mogočen podvig k osamosvojitvi nameščenskega stanu. Da se to doseže leži težka naloga na ramah nacionalne strokovne nameščenske organizacije v Sloveniji. Nameščenci iz kranjskega streza moramo doprinesiti svoj delež. Zato vsi na delo v nacionalni strokovni nameščenski pokret, ker nas čakajo težke naloge!

Nameščenci in organizanija.

O delavskih vprašanjih se je v tem listu že mnogo pisalo. Nič manj važno pa ni vprašanje duševnega proletarijata — nameščencev. Prav veliko jih sicer ni nameščenih po naših tovarnah, ker jim različni inozemski strokovnjaki še vedno — kot nenadomesljljivi — odjedajo kruh. Kar jih pa vendarle je, ni njihov položaj prav nič zavidanja vreden.

Po eni strani jih mrzi delavstvo, ker vidi v njih samo svoje priganjače, ne pomisli pa, da je le inozemski kapitalist tisti, kateri jih priganja in slabo plačuje! Delavec seveda ne vidi, kako nameščencu dostikrat krvavi srce in se mu v nemočnem srdu stiskajo pesti, ako ga mora kaznovati. Če bi ga ne kaznoval, potem bi seveda kaj kmalu bil reduciran. Nameščenec ni odgovoren samo za material, za pravilno izdelavo, dostikrat tudi za pogreške svojih višjih, ako so se v svoji prezaposlenosti blagovolili zmoliti. Dela po 10—12 ur dnevno, z naglico ameriškega sistema, in ko pride zvečer domov, je v mislih še vedno

pri delu. Na ljubezniva vprašanja žene in otrok se mu ne ljubi odgovarjati, da se otrok začudeno vprašuje, kaj je očku, saj je bil cel dan priden. Tako vestni so domači nameščenci. Da njihove plače kljub njihovi vestnosti, zaostajajo za plačami inozemcev, je jasno. Kljub zakonu nimajo plačanih pripadajočih jim 50%, za nadurno delo. Tudi nimajo nikakih pogodb tako, da so brez usmiljenja izročeni samovoljnosti svojih šefov.

Nekdaj je v industriji veljalo načelo, da so „zadovoljni“ nameščenci stebri firme, in da le z zadovoljnimi delavci in nameščenci tovarna dobro prospera. Po tem načelu se danes žalibog nihče več ne ravna in se zato ni čuditi, če isto vse le bolj mehanično dela. Pri vsaki priliki se nam tudi rado grozi: Ako se to še enkrat dogodi, vas bo to stalo glavo. In tako je uboga nameščenska para vedno v strahu, kdaj bo pomnožil armado brezposelnih.

Veliko zlo za nas so tudi nekateri predpostav-

Tone Stražar.

Vrag v novem grobu.

Resnična dogodbica.

Ne samo nam Gorenjcem, ljudem daleč naokrog je znana božjepotna Marijina cerkev na Brezjah. Marsikdo izmed onih, ki hodijo gori k Mariji, se ustavi pod brezovskim klancem, kjer imajo Zorčev oče svojo gostilno. Zlasti fantje in možje se pri njem kaj radi oddahnejo in „privežejo dušo“ s požirkom domačega žganja. Zorčev očka so posebne vrste mojster v kuhanju te žgane pijače. In kar je še več vredno, svoje goste znajo zabavati z raznimi veselimi zgodbicami. Naj vam eno napišem!

Vroč julijski popoldan je bil. Krčmar Janezon iz G... je sedel v hladni utici, pa gledal v pratiko, kdaj bo kaj dežja. Ravno ta dan, ko je bila tako neznozna vročina, da so kure tudi v senci kar zijale od soparice, je pratika kazala dež. To je Janezona silno ujezilo. Vrgel je pratiko daleč od sebe po mizi in glasno zagodrnjal: „Vrag po vas, lažnjivi pratikarji!“ Samo za nos nas vlečete!“ Mogoče bi se bil Janezon še dalje jezil, da ni zagledal daleč naokrog poznane dimnikarja Žovneža, ki je že od daleč vpil: „Hej, hej, Janezon ti lenuhasti, ki se pred božjim soncem skrivaš! Zgani se in pijače prinesi, da se mi

grlo ne posuši!“

Janezon je seveda takoj poskočil. „O pozdravljen, o pozdravljen, Žovnež! Kaj pa prinesem? Pivo ali vino?“

„Vina, vina, prinesi! Dobro mero. Tistega iz kota, Janezon! Veš tistega, ki še ni krščen.“

Stara prijateljca Janezon in Žovnež sta se hladila in pila v hladni utici. Druščino sta jima delala vedno žejni čevljar Luka in godec Cingelc. Ker so že večkrat skupaj gasili žejo in so vedno temeljito opravili ta posel, tudi ta dan niso hoteli zaostajati. Kmalu so bili židane volje in pričeli peti. Tisto: „Pa moje ženske glas“ in še več drugih.

Z veliko težavo se je zibal dimnikar Žovnež proti domu. Zdaj pa zdaj se je znašel na tleh in se z velikim trudom spravil spet pokoncu. Kdaj in kako je prikolovratil na farno pokopališče, ni vedel. A tudi na tem blagoslovljenem kraju so se znašali nad njim vinski duhovi. Opotekel se je in padel v novozkopani grob. Ves trud, da bi se skobacal iz njega, je bil zaman. Utujen, kakor je bil, je kmalu prav sladko zaspal... Ko je zgodaj zjutraj cerkovnik Šimen odzvonil dan, je šel pogledat jamo, ki jo je prejšnje popoldne skopal za starega Matijca, da vidi, če se je mogoče kaj podsula in če bo treba še kaj popraviti.

Pride k grobu. In ni dosti manjkalo, da se ni od groze sesedel vanj. Ko si nekoliko opomore, se spusti v tek, kar so mu dale moči. Avto z brzino 15 kilometrov bi dohajal! V svojem diru bi kmalu podrl kar tri mlade tešace, ki so šli na delo v gozd. S težavo jim je dopovedal, da je videl samega vruga v grobu. Fantje, pogumni kot so bili, so sklenili, da si ogledajo to zanimivost. Ko so šli po pokopališču in se razgovarjali, kdo bo prvi pogledal v jamo, se je prebudil tudi Žovnež. Proseče je zaklical: „Pomagajte, pomagajte mi, ljudje krščanski, iz te luknje. Ne bo zastoj!“ Še zdaj ni vedel, da leži v grobu.

Mladi fantje so se nasmejali. Spoznali so po glasu, kdo je. Pomagali so mu zlesti iz jame. Žovnež se je nasmejal in rekel: „Alo fantje, sedaj pa z menoj! Gremo k Janezonu. Ne maram, da bi grob „zalegel“ staremu Matijcu. A ogrel sem mu ga pošteno!“

Vselej, kadar je potem Žovnež odhajal z doma, mu je ženka Lenka govorila: „Pa le glej, da mi prideš saj zvečer domov, da ne boš spet zamenjal postelje z grobom!“

Od tistega časa se Žovnežu kaj podobnega ni več pripetilo. A tudi cerkovnik Šimen od takrat ni več doživel takega strahu,

ljeni naše narodnosti. Človek bi mislil, da bodo vsaj ti imeli srce in razumevanje za nas. Pa je poleg nekaterih častnih izjem ravno nasprotno. Še hujši so kot tujci, vsako malenkost poročajo takoj direkciji, se izražajo poniževalno o nas in na vse načine šikanirajo. To so „lizuni“, ki hočejo po naših hrbljih zlesti do boljših in vplivnejših mest.

Pri izključno domačih podjetjih, bo rekel kdo, je pa gotovo boljše. Na žalost temu ni tako. Skoro bi se upal trditi, da je še slabše. Inozemski direktor se vsaj kolikor toliko boji javne kritike, boji se, da ga pošljejo preko meje medtem, ko se podjetniki, naši državljani, tega ne boje. — Poznam podjetje, katero odtrga nameščencu po Din 100— od mesečne plače, katere ne presega Din 1500—, ako en dan izostane. Njegovega dela pa ne izvrši nihče, am-

pak ga mora drugi dan izvršiti sam. Takih in podobnih slučajev bi lahko še celo vrsto naštel, pa naj zdostuje ta primer. Zato nameščenci: ne čakajmo, kdaj pride naš odrešenik, ne bodimo pasivni, pomagajmo si sami! Poedinec ne pomeni nič, sam ne napravi ničesar. Le v močni organizaciji je naš spas. Opu-stimo medsebojno preklanje in zganimo se. Čim več nas bo organiziranih, tem večje uspehe bomo dosegli. Ako hočete sebi in svojim domačinom dobro, organizirajte se. Ne bodimo kot plič noj, ki skriva glavo v pesek, da ne vidi nevarnosti! Ne bojte se! Organizacija je zakonito dovoljena, nič se vam ne sme zgoditi. Kar nas čuti nacionalno in kar nas trpi pod socialnimi krivicami, vsi v Nar. strok. zvezo in naš položaj se bo kmalu zboljšal.

KOMUNALNE ZADEVE.

Tretja elektrarna na Mošeniku pri Trziču.

Potok Mošenik priteče izpod Košute nedaleč na desno od Jurjevega Jake proti sedlu Baba. Napajajo ga vode Babe, Zelenice, Begunjsčice, Dobrče, Košute do izrasika Pirmance nad Trzičem. Njegova voda je stalna. Tudi v najhujših sušah da gotovo količino vode, ki more napajati elektrarno 500 Hp. Vodna merjenja, ki so se vršila več let, so ugotovila vse to in dokazala, da je Mošenik dosti bolj stalna vodna sila kakor pa na pr. Trziška Bistrica, katere včasih poletijo skoro ni. Vse vodne pojave Mošenika je zasledovala. Bombaževa predilnica in tkalnica Ed. Glanzmann & And. Gassner v Trziču in prišla že davno do zaključka, da si zgradi na Mošeniku elektrarno, ki bo gonila njene moderne obrate.

Kot prva elektrarna je zrasla ona na Kramarjevem, ki stoji za mostom na Čegelščah in ima tri turbine z močjo 100 Hp. Voda je zajeta za gostilno Ankele pri Sv. Ani in izpeljana po podzemeljskem rovu, ki je dolg 2 km, na Kramarjevo gubo, odkoder zdrvi z velikim padcem na turbine. Od te elektrarne prevaja kabel električno silo v tržiško tovarno. Ta Kramarjeva elektrarna je bila zgrajena še pred letom 1910. Med vojno je predilnica radi pomanjkanja surovin počivala, po vojni pa je takoj obnovila obrat in se razvija v najbolj cvetoče podjetje v državi. Ena sama elektrarna ni zadoščala več. Zgradila se je druga, ki stoji v Trziču na Fabriki. Vso vodo, ki jo izmeče Kramarjeva elektrarna in ki priteče še v Mošenik od Sv. Ane, je zopet zajela tik pod prvo elektrarno, jo napeljala v podzemeljskem rovu 1500 m do Trziča in postavila tukaj zopet drugo elektrarno s 600 Hp. To elektrarno je zgradilo stavbno podjetje ing. Dedek iz Ljubljane leta 1924. Opremljena je najmoderneje, tako, da se vsa kontrola strojev in toka vrši popolnoma avtomatično. S to elektrarno v zvezi so bile postavljene v predilnici posebne akumulatorske celice, ki kot velikanski rezervarji shranijo ponoči v elektrarnah pridobljeno energijo, da jo drugi dan pri obratu izkoristijo.

Pa tudi dve elektrarni ne zadoščata več za obratovanje velikeda podjetja, ki zaposluje danes nad 1200 ljudi in jim daje dober košček belega kruha. Predilnica ima sicer za pomoč in rezervo kalorično kurilnico, ki pa je v primeri z vodno močjo nepri-merno dražja. Obenem z drugo elektrarno je zrastel tudi projekt tretje, ki naj bi stala na Rotarjevem polju pri Sv. Ani. Nepredvidene zapreke pa so tedaj ta načrt preprečile in uresničil se bo letos. Stavbo nove elektrarne je zopet prevzelo podjetje ing. Dedek iz Ljubljane in trenutno mrgoli pridnih delavcev na stav-

bišču. Ena partija polaga ob ljubeljski cesti električni in telefonski kabel v dolžini 5000 m. Z delom so prišli že do občinske ubožnice Šentanske. Pri tem delu je zaposleno kakih 80 delavcev. Delajo podnevi in ponoči, ker ceste ne morejo in ne smejo zapreti radi sezonskega avtomobilskega prometa. Kabel polagajo v 80 cm globok jarek ob cesti. Mestoma je skalnat teren in ga morajo razstreljevati, kar zopet lahko store samo ponoči. Kabel polože do Bornove žage, kjer bo Mošenik prvič zajet in speljan v 1500 m dolgem podzemeljskem tunelu na novo elektrarno. S preddeli za tunel so že pričeli. Z vrtanjem v skalnem terenu pa bodo pričeli, ko bo izpeljan kabel, ki jim bo takoj dajal električno moč za vrtalne stroje.

Večja partija delavcev je zaposlena pri kopanju nove struge za vodo Mošenika, ki si je tam na Rotarjevem polju precej samovoljno poiskal skoro vsako leto novo strugo. Sedaj ga bodo zajeli in mu za vso bodočnost odkazali isto „posteljco“. Tu so postavljene nove barake za delavce, ki jih je malo manj kot 200. Nova elektrarna, stanovanjska hišica za čuvaja, tunel, polaganje kabla in vsa druga dela morajo biti gotova do konca januarja prihodnjega leta. Nova elektrarna bo imela zopet 700 Hp in bo izpopolnila električno omrežje tržiške predilnice do skrajnosti. Trenutno je velikopotezno delo zaslužka veliki množici ljudi in moremo tržiško predilnico vsem drugim podjetjem postaviti za vzgled, da se kriza sedanjega časa rešuje samo z delom. Tako bo voda Mošenika na dolžini 7 km gonila tri moderne elektrarne, ki stoje druga pod drugo tako, da je zadnja v Trziču. Vse so postavljene na desnem bregu Mošenika in ima vsaka skoro enako dolg vodni tunel v obliki podkve s premerom 2 x 1'60 m. Dela je prevzela kot je že omenjeno, tvrdka ing. Dedek iz Ljubljane, za podjetje pa nadzira izvedbo g. ing. Franc Smolik, vodja vseh električnih naprav v tržiški predilnici. Pri zgradbi so zaposleni izvečine domači delavci, veliko pa je Prekmurcev, ki so v vodnih delih pravi mojstri. Lep zaslužek imajo tudi vozniki, ki vozijo opeko iz Zabrčevih opekarn pri Kranju. Težke navoje kablov prevaža predilnica sama s posebno skonstruiranim avtomobilom s priprego.

Želimo prav iskreno, da bi podjetnost tržiške predilnice našla več velikodušnih posnemalcev, ki bi kljub sedanji krizi, ki se dotika tržiške predilnice prav toliko, kot drugih podjetij, pokazali z velikimi investicijami pot k rešitvi brezposlenosti in k premaganju krize.

A. L.

TURIZEM.

Tujski promet pri nas in drugod.

(Nadaljevanje).

Važno vprašanje v povzdigu tujskega prometa so tudi dobro urejeni in ceneni hoteli-penzijoni. Tujec ljubi komodideto, zato zahteva, da ima v hiši razen udobnega, snažnega stanovanja tudi dobro in ne predrago hrano. Da pa lahko nudijo po ceni oskrbo, morajo imeti lastniki hotelov, penzijov itd. na razpolago primerne kredite, najemniki zmerne najemnine. Pri dragih kreditih in pri visokih najemninah ni mogoče doseči nizke cene in torej ni mogoče povzdigniti tujskega prometa.

Po podatkih Jadranskega hotelirskega saveza ima 133 hotelov ob našem morju 74 milijonov Din dolga, medtem ko znaša po cenitvi vrednost teh hotelov komaj 148 milijonov dinarjev, to se pravi, da znašajo obremenitve 50%. Hoteli na Bledu izkazujejo 53 milijonov dolga. Za te dolgove je treba plačevati

10% in višje obresti, poleg primerne zneska na posojilo. Ne moremo se torej čuditi visokim cenam na Bledu, ker morajo hotelirji v par mesecev trajajoči seziji zaslužiti toliko, da krijejo poleg druge režije tudi obresti in plačati gotov anuitetni znesek za celo leto. Pogoj za dosego nizkih cen so po ceni krediti in nizke najemnine. Pri današnjih razmerah bi smela znašati letna anuiteta dolga z obrestmi vred kvečjemu do 5%. Mislim, da bi bila dolžnost države, da bi posvetila nekoliko več pažnje naši hotelski industriji, skrbela za cenejšo, po možnosti brezobrestne kredite po svojih denarnih zavodih. Le tako bi se cene znižale, kar bi zelo ugodno vplivalo na naš tujsko-prometni razmah, od česar bi imela v prvi vrsti korist tudi država sama, ker bi več prejela na prevozih, taksah, davkih itd.

Nadalje je potrebno, da so lastniki, najemniki hotelov, kakor pomožno osebje, izvežbani, s tujcem vljudni in postrežljivi. Ni dovolj, da se da tujcu stanovanje in hrana. Tujec se mora počutili pri nas bolje, kakor doma. Kaj rado se sicer zgodi, da prične nezadovoljen tujec z onó pogubonosno profireklamo, ki je najbolj nevarna. Statistika je pokazala, da je najboljša reklama letovališča zadovoljnost gostov, ki ustmeno dosežejo več vspeha kakor vsakovrstne druge reklame.

Med važne tujsko prometne naprave spada javno in higijensko urejeno kopališče, brez katerega danes ne more biti nobeno letovišče-zdravilišče. Baš v tem pogledu so pokazala naša gorenjska letovišča pravo razumevanje v zavesti, da brez kopališča ni tujsko-prometnega razmaha. Tako imamo danes že skoro v vsakem večjem kraju na Gorenjskem kopališče. Pred nekaj tedni so otvorili moderno in vsem higijenskim pogojem odgovarjajoče kopališče v Radovljici, ki bo delalo mestu čast a na drugi strani gotovo povzdignilo v tem kraju tujski promet. Mestna hranilnica radovljiška se kljub denarni krizi ni strasila žrtev, saj jo je vodila pri delu misel za dobrobit meščanov in splošnosti. Tudi na Jesenicah so letos odprli novo kopališče, ki ga je iz lastnih sredstev zgradil podjetni g. Čufer. — Nedeljsko „Jutro“ od 25. VII. je poročalo, da tudi Dolenjska noče zaostajati v tem pogledu. V kratkem bo v Metliki dograjeno moderno kopališče. Istotako namerava Ljubljana postaviti po načrtu prof. Plečnika veliko in moderno ljudsko kopališče.

Pri tej priliki se moram dotakniti vprašanja kranjskega kopališča. Že precej časa se trudi agilno Tujsko-prometno društvo v Kranju, pod vodstvom svojega agilnega predsednika in znanega delavca na tujsko-prometnem polju g. dr. Fr. Ogrina, sreskega načelnika, da se tudi v Kranju zgradi večje javno kopališče. Kranj, znan kot napreden in nacionalen po mišljenju, je baš v ustvarjanju nazadnjaški, saj je takorekoč edini večji kraj na Gorenjskem, ki nima primerne javnega kopališča. Mnogo se je o tem že debatiralo in razpravljalo pri raznih sejah. Napravili so se celo razni načrti. Vendar pa je Kranj še danes brez kopališča, dasi je od treh strani obdan z vodo. Pač, nekaj se je v Kranju po inicijativi Tujsko-prometnega društva in osebnem prizadevanju župana g. Ciril Pirca vendarle doseglo. Podjetni in agilni g. A. Vrabc, ki se ni strašil naporov in stroškov, je ob preurejeni kopališčni savski baraki zgradil mali bazen za otroke in pršno kopel na prostem, ki se, radi temperirane vode v rezervarju, prav pridno uporablja od vseh.

Z. K.

(Konec prihodnjic).

GOSPODARSTVO.

Zboljšanje na italjanskem lesnem tržišču.

V mesecu juniju je nastopilo na italjanskem lesnem trgu zboljšanje, katero se je že dalj časa pričakovalo. Cene gradbenemu lesu so prišle na najnižjo stopnjo in od maja meseca dalje ni prišlo še do nikakih sprememb. Cene drv za kurjavo so padle in sicer od 110—115 lir na 80—90 lir pri mehkih drvah, pri trdih pa od 130—140 na 125—130 lir pri toni. Uvoz drv je ostal na približni višini lanskega leta. Italija vodi razgovor z Avstrijo za povečanje uvoza. Da bi se favorizirala trgovina lesa z Južno Tirolskega, je Italija kontingentirala uvoz lesa iz Rusije. Uvoz iz Jugoslavije je za 25% večji, kakor iz Avstrije, dočim je bilo razmerje v prejšnjem letu enako. Zmanjšanje uvoza lesa iz Avstrije je pripisovati visokim prevoznim tarifam v Avstriji. Da bi se povečala trgovina domačega lesa, so italjanske železnice znižale prevozno železniško tarifo za 25%. Skrajni čas bi bil, da se tudi pri nas tarifa zniža vsaj za 25%, ker bi to poživelo našo lesno trgovino.

Pri nas pa je v lesni trgovini nastalo zadnji čas sezonsko mrtvilo. V mehkem se zahteva samo blago III kvalitete. Ker je naše blago boljše nego iz Gorskoga Kotora, ne more konkurirati v ceni. Deske monte, prve in druge vrste, se prodajajo zelo težko. Za trame ni nikakega povpraševanja, dasi je produkcija narastla. Za trdi les se sklene tu pa tam kakšno malo naročilo. Dobro se oddaja parjena bukovina. Trgovina z drvimi in ogljem je v mrtvilu.

Trgovina z gradbenim lesom se razvija povoljno. Tako smo v mesecu juniju izvozili 7372 vagonov proti 7258, 5748, 5942, 4525 in 4169 vagonov v zadnjih petih mesecih tega leta. Lansko leto smo v juniju izvozili le 4473 vagone gradbenega lesa. Izvoz je bil

letos za 2899 vagonov večji ali skoraj za 60%. Vrednost gradbenega lesa v juniju je znašala 55.6 milijonov dinarjev, medtem ko je znašala v preteklem letu v istem mesecu le 29.4 milijonov dinarjev.

Nova naredba o iznosu denarja v inozemstvo.

Po zadnji naredbi ministra financ se sme na podlagi vidiranega potnega lista vzeti s seboj v tujino do Din 3.000. za potovanje v Albanijo, Avstrijo, Bolgarsko, Grčijo, Italijo, Madžarsko, Rumunijo in Čehoslovaško. Do Din 5.000 — pa, ako je izdan vizum za potovanje v ostale države. Ta količina velja brez ozira na to, ali se potuje samo v eno oz. več držav.

Pred ustanovitvijo „Centralne zveze trgovskih združenj v Beogradu“.

Po inicijativi „Srbskega trgovskega združenja“ se pripravlja osnivanje „Centralne zveze trgovskih združenj v Beogradu“, v katerem bi bila včlanjena vsa naša trgovska združenja potom svojih zvez. Osnovan je že pripravljajni odbor, ki bo sklical v to svrhu kongres v Beogradu in sicer v dneih 26., 27. in 28. avgusta. Z ozirom na to, da so bila trgovska združenja povezana samo v banovinske zveze znači ta korak trgovstva zopet napredek, ker bo nova Zveza mogla v bodoče nuditi večje koristi trgovcem, njihovim zahtevam in interesom.

Znižanje cen vrečam na Madžarskem.

Iz Budimpešte javljajo, da je na intervencijo ministertva poljedelstva znižana cena juta vrečam za 20%. V interesu naših prodalcev soli bi bilo, da bi se tudi pri nas znižale cene vreč pri monopolu soli.

Cene našega živinskega trga.

Cene na našem živinskem trgu so nekoliko padle. Tako so bile cene svinjam od 6—7.20 Din za 1 kg. Na zagrebškem trgu so bile cene zadnjega tržnega dne: biki 3.50 dinarjev za 1 kg žive teže, krave za mesarja 3 do 3.25 dinarjev, voli prve vrste 4—, svinje pitane 7.50 do 8— dinarjev, nepitane 5— do 7.50, ovce 70 do 90 dinarjev komad, par konjev 3.000—6.000—, konji za klanje 0.59 do 0.75 dinarjev za kilogram.

IZ ORGANIZACIJ in DRUŠTEV

Srezki odbor Jugoslovenske nacionalne stranke (prej JRKD) v Kranju sporoča vsem krajevnim organizacijam, da je, na podlagi sklepa akcijskega odbora za prireditve velikega manifestacijskega zbora v Mariboru dne 15. avgusta t. l., shod preložen na kasnejši čas.

Razlog za ta sklep je dalo dejstvo, da se istega dne vrši v Mariboru slovesno ustoličenje novega škofa, vsled česar je nemogoče, da bi ob tej priliki zborovali na glavnem trgu. — Odbor JNS za srez Kranj.

Jadranska straža. Morje so vrata, ki nam odpirajo pot v svet. Odkar se piše zgodovina človeškega rodu, vidimo vedno in povsod važnost morja in njegove obale za gospodarski, kulturni in politični razvoj narodov. Najvišje in najvplivnejše mesto v družbi narodov so zavzemali vedno narodi, katerih moč je slonela na nadvladi na morju.

Po osvoboditvi in zjedinenju je dobila kraljevina Jugoslavija del najlepše obali v Jadranskem morju. Naš narod v teh krajih je izrazilo pomorsko ljudstvo. Imeli smo tedaj v naši državi prvovrstne pomorščake, nismo pa imeli razvitega pomorstva. Do zjedinenja je bilo vse to v tujih rokah. Preostala nam je tedaj naloga, da si ustvarimo vse to sami. Bojnih ladij nismo imeli, trgovski brodovi pod jugoslovensko zastavo so bili maloštevilni, naprave v lukah, ki so pripadle nam, so bile po večini nezadostne. K vsemu temu tudi pretežna večina prebivalstva v ostalih krajih naše države ni imela nobenega smisla za morje in pomorstvo. Vsled predvojnih gospodarskih in političnih razmer Jugoslovani izvzemši primorcev niso pojmovali niti od daleč, kolike važnosti je razvito pomorstvo za politično veljavo države, za gospodarski in kulturni razvoj najširših slojev prebivalstva.

Iz vseh teh razlogov je vzklikala takoj po zjedinenju v največjem našem pomorskem mestu v Splitu misel, da se osnuje pri nas organizacija z namenom, da širi in pogloblja med Jugoslovani pomorsko zavest. Nekako pred desetimi leti so osnovali rodoljubi v Splitu v ta namen Jadransko stražo. Novo nacionalno društvo si je le polagoma pridobivalo tal. Prvi začetki so bili skromni. Vstrajnost in patriotizem ustanoviteljev sta premagala vse ovire. Danes je Jadranska straža razširjena po celi Jugoslaviji. V najbolj oddaljenih srezih imamo danes močne krajevne odbore. V vseh

banovinah imamo Jadranske stražarje, ki štejejo na tisoče. Shajajo se na seje, na prireditve, na predavanja, na manifestacijske sestanke, v katerih popularizirajo misel o važnosti našega pomorskega vprašanja.

Poseben razmah je dobila Jadranska straža v zadnjih letih, ko je postala iz nacionalno-kulturnega društva prvovrstna narodno obrambena organizacija. Vsem je znano, kako so se pričeli pojavljati v zadnjih letih v neki sosedni državi glasovi, da pripada jugoslovenska Dalmacija po božjem in zgodovinskem pravu njim, da se moramo mi odreči naši Dalmaciji, če ne z lepa, pa z grda. Jugoslovenski narod je dal na te klice in zahteve odgovor s tem, da je vstopil na severu in jugu v velikem številu v vrste Jadranske straže in se pridružil geslu Jadranskih stražarjev: Jadran je naš, mi ga ne damo, dobiti ga je le preko naših teles. V Kranju na primer je štela Jadranska straža pred leti komaj 50—60 članov, letos je pa število 300 že davno prekoračeno. Do konca leta upamo, da se bo število članov dvignilo najmanj na 500.

Žrtve, ki se zahtevajo od posameznega člana, so skromne. Organizacija je popolno demokratična. Članarina se določuje po stopnjah, njena odmera se prepušča gospodarski moči člana samega.

Člani so:

- 1) redni, ki plačajo mesečno 1—5 dinarjev, odnosno 12—60 Din letno.
- 2) podporni, ki plačajo mesečno 10 dinarjev, a prejemajo za to brezplačno društveno revijo.
- 3) utemeljitelji, ki plačajo enkrat za vselej Din 500.
- 4) dobrotniki, ki plačajo enkrat za vselej Din 1.000.
- 5) veliki dobrotniki, ki plačajo enkrat za vselej Din 10.000.

Okoliš kranjskega krajevnega odbora se razteza na sodni okraj Kranj. V kranjskem političnem srezu obstojata še krajevna odbora v Škofji Loki in Trziču, s poslovnim okolišem za svoj sodni okraj.

Prebivalstvu Gorenjske priporočamo, da pristopi polnoštevilno k tej nadstrankarski, narodno-obrambeni organizaciji. Podrobna pojasnila dajejo krajevni odbori.

SOKOL

Telovadni nastop v Preddvoru. Sokolsko društvo v Preddvoru bo v nedeljo, dne 6. avgusta popoldne pokazalo plod celoletnega dela. Na svojem prelepem telovadišču priredi javni telovadni nastop. Ob 2. uri bo sprejem gostov pred „Petrom“ v Tupaličah. Ob pol treh povorka, ob treh skušnje in ob 4. javna telovadba. Po nastopu veselica. Vsa društva, posebno društva pete skupine bratsko vabljeni.

Ker je preko Suhe tako lep izprehod v Preddvor, pričakujemo zlasti iz Kranja obilen poset. Zdravo!

V. skupina Sokolske župe Kranj priredi dne 13. avg. v Predosljah na gradu Brdo skupinski izlet. Ob 10. uri dopoldne bodo plavalne tekme, ob 15. uri pa telovadni nastop vseh oddelkov. Po telovadbi prosta zabava. Sodeluje tamburaški zbor iz Preddvora.

Sokolsko društvo Selca n. Šk. Loko. Tukajšnje društvo prav pridno deluje, tako v telesno-vzgojnem kakor tudi v kulturno-izobraževalnem oziru. Žal nima primernih prostorov, da bi mogel gojiti vse panoge telovadbe. Kljub temu člani, članice ter deca prav pridno vežbajo in se pripravljajo za javni nastop, ki se bo vršil 13. avgusta ob 3. uri popoldne v bližnji, prijazni vasi Češnjica. Društvo je izposlovalo polovično vožnjo na avtobusni progi Šk. Loka. Železniki in sicer pelje prvi avtobus, ki bo vozil za polovično ceno s kolodvora v Šk. Loki že v soboto od vlaka ob pol 17. uri tako, da bodo posetniki lahko preje še naredili izlet na Ratitovec, ki je ravno sedaj poln najlepše planinske flore. Polovična vožnja pa velja dalje tudi za nedeljo in ponedeljek in sicer za vse avtobuse, ki vozijo v dolino. V nedeljo peljejo s kolodvora v Šk. Loki v dolino trije avtobusi (pol devetih, trinajstih in dvajsetih). Za povratek v nedeljo in ponedeljek so zveze enako ugodne. Izkaznice za polovično vožnjo naročite takoj pri tuk. društvu, oziroma jih dobite pred odhodom v avtobusu. Iste je dati v potrditev v nedeljo na zletnem prostoru. Priidite v čimvečjem številu v prijazno selško dolino, da daste novega poguma našim sokolskim delavcem!

SPORT.

Ilirija v Kranju. Jutri ob 16. uri se srečejo bolordeči s pač najmočnejšim moštvom, kar jih je to sezono prišlo v Kranj. Težki poraz madžarskih profesionalov je gotovo še vsem v spominu, prav tako častni rezultat, ki ga je Ilirija dosegla v borbi

s slovito dunajsko Vieno. Zato bo njeno gostovanje v Kranju brezdvoma dogodek prve vrste na zelenem polju, ki naj ga noben prijatelj našega kluba ne zamudi. Serija uspehov, ki so jih v zadnjem času dosegli Korotanci doma in na tujem, bo jutri zadela gotovo na zelo težke ovire. Preveč pa bi rekli, če bi trdili že vnaprej, da so nepremosljive. Pod spretnim vodstvom našega ligaša bodo naši fantje na vsak način trd oreh tudi za nasprotnika kot je Ilirija in prepričani smo, da bodo na vsak način hoteli doseči dostojen rezultat in da bodo zato položili v igro vse sile in znanje.

Za hitrimi križarkami priplovejo okrog 18. ure na igrišče težki Ilirijanski in Korotanski drednauti — stari, slavni kanoni še slavnijeje preteklosti. Šanse imajo zopet Ilirijani, saj se je zahotelo celo trenerju g. Baaru zopet na zeleno polje. Dalje igra bivši trener Korotana g. Oman in med drugimi tudi stebri nekdanje Ilirije bratje Zupančiči. Vendar se jih naši „stari fanje“ prav nič ne boje — so rekli. Na vprašanje, v kakšni postavi nastopijo, so odgovorili: V голу bo debeli Tone odbijal žoge kot bonbone. Zabrnilca bosta Stojan in pa Hlebcov Ruda, ki nasprotnika sta huda. Trije krilci: Staneta oba in Mirko trdijo, da z golov tvorili si bodo zbirko. Na levem krilu bo otvoril dirko — spet en Mirko. Trio z našim Žombrom v sredi, stal nasproti bo Ilirije obrambi blede in obdesni te trojice slavnoznane, z nasprotnikom bo Tedy plesal foxtrof in kankane. — Ker se v našem mestu že dalj časa mudi sam Zamora, so ga naši oldbovsarji hoteli tudi vtakniti v postavo, pa je gospod sramežljivo sklonil glavo in šepnil, da si v tako slavno moštvo ne upa iti delat zgage, pač pa da rad prevzame službo sodnika. Torej še ena zanimivost! V taki postavi in s takim sodnikom bi premagali ves svet — so dejali. — Zaigrali da bodo tako, da bosta prvi moštvi od stida pobrali šila in kopita in šli jezo hladiti na gosilniški vrt k „Zadnjemu grošu“, kjer se vrši sporna zabava SK Korotana.

Šport v Kamniku. SK Kamnik se je s 6 plavci in 3 plavalkami udeležil podsaveznih prvenstvenih tekem v plavanju dne 22. in 23. julija na kopalnišču „Ilirija“ v Ljubljani. Kljub neugodnim vremenskim prilikam, ki so onemogočile zadosten trening, se je plasiral na drugo mesto — prvo mesto je zasedla „Ilirija“. — Pri naših plavcih je opaziti od lanskega leta že precejšen napredek. Ugajal je zlasti stilslo juniorski sprinter Cerer, ki se bo boril za klubove barve tudi na državnem prvenstvu v Splitu. Izkazala sta se tudi prsna plavača Šerčer in Sitarjeva. Vsem pa bo treba še dosti treninga.

Koncem avgusta namerava SK Kamnik prirediti športni dan s tekmami v plavanju, tenisu in nogometu.

Ostale tekme: Primorje: Gradjanski 4:1 (0:1). Po enomesečnem odmoru se je preteklo nedeljo pričela druga polovica tekem za državno prvenstvo. V Ljubljani je Primorje po krásni igri v drugem polčasu premagalo zagrebške „purgerje“ in prišlo s to zmago iz sedmega na peto mesto. Želimo, da bi Primorje v ostalih tekmah za državno prvenstvo častno zastopalo Slovence na zelenem polju.

Jutri se vrši v Zagrebu tekma med reprezentancami Čehoslovaške in naše države. Naša reprezentanca je sledeče sestavljena: Glazer, Tošič, Bivec, Arsenijević, Gajer, Marušić, Tirmanić, Marjanović, Kodrnja, Kragić, Kokotović.

M. PIRC

MANUFAKTURNA TRGOVINA
KRANJ (POLEG CERKVE)

MALI OGLASI

Kdor nudi eli išče službo, plača za vsako besedo 25 par. Najmanjši znesek je Din 5.— Vsi ostali oglasi se računajo po 50 par za vsako besedo. Najmanjši znesek pri teh oglasih je Din 8.— Znesek je treba plačati pri predaji naročila, oziroma vpslati v pismu obenem z naročilom. Za odgovor je treba priložiti Din 2.— v znakah.

VLOGO Mestne hranilnice v Kranju ca 5.000 Din kupim. Naslov v upravi „Triglava“.

BRZOPARILNIK, 80 litrov, marke „Florijan“, nov, pod lastno ceno naprodaj. Vprašati na trgovino Andrej Lipar. Cerklje. Istotam dobite nova kolesa od Din 950.— naprej.

V STALNO SLUŽBO sprejem takoj trgovskega pomočnika — mlajšo moč, ki bi imel tudi veselje do potovanja. Prešern Kranj.

V STALNO SLUŽBO sprejem 1 netezovalca (Zvikerja),

1 za šivanje podplatov (Durchneher) in več šteparic. Prešern Kranj.

„DRAVA“ gospodarska zavarovalnica, Maribor, zavaruje do 80 let stare osebe, doto, gospodarsko osamosvojitve, kolesa proti tatvini. Zahtevajte prospekte! Sprejemajo zastopniki v vseh občinah in glavni zastopniki za sreze Kamnik, Kranj in Radovljico pod ugodnimi pogoji.

PRAZNO SOBO s posebnim vhomom v mestu išče boljši nameščeneec. Ponudbe na upravo „Triglava“.